

*Сергій Шпаковський,
історик, пам'яткоохоронець,
завідувач Відділу охорони пам'яток історії та культури
у Хмельницькій області,
аспірант Центру пам'яткознавства
НАН України та УТОПК,
член НСКУ та ICOMOS*

ПАМ'ЯТКООХОРОННА ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВОЛОДИМИРА АНАТОЛІЙОВИЧА ЗАХАР'ЄВА У ВІДДІЛІ ОХОРОНИ ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ У ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ (ДО 55-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ДОСЛІДНИКА, АРХЕОЛОГА, ПАМ'ЯТКООХОРОНЦЯ)

У статті розповідається про пам'яткоохоронну та науково-дослідну діяльність у Відділі охорони пам'яток історії та культури в Хмельницькій області Володимира Анатолійовича Захар'єва, який 2018 року святкує своє 55-річчя.

Ключові слова: В. А. Захар'єв, відділ охорони пам'яток історії та культури, пам'яткоохоронна діяльність, науково-дослідна діяльність, археологія, розкопки.

Володимир Анатолійович Захар'єв пропрацював у Відділі охорони пам'яток історії та культури у Хмельницькій області три (з перервою) активних творчих, багатих на професійну та науково-дослідну діяльність, життєвих періоди [1].

В. А. Захар'єв вперше влився в колектив Відділу охорони пам'яток історії та культури в лютому 1992 року (пропрацював до листопада 1994 року на посаді молодшого наукового співробітника відділу). Керувала цим тоді ще підрозділом Хмельницького обласного краєзнавчого музею Н. М. Майнгардт, яка знала його завдяки спільній участі в історико-краєзнавчих конференціях. Молодий краєзнавець активно популяризував археологічні об'єкти рідної Дунаєвеччини. Крім того щороку брав участь в археологічних експедиціях, ставши, завдяки наставникам Л. І. Кучугурі, Т. Г. Мовші та Ю. М. Малееву, за десятиліття реальним практиком проведення усього комплексу дій, що обов'язкові при дослідженні давніх археологічних об'єктів і ведення відповідної польової літератури та наукового звіту. Тому, коли склалися обставини, його рішення підтримали тодішній директор музею І. Р. Малетін та заступник з наукової частини Людмила Олексіївна Тимофеева, котрі розпочали кардинально реформувати цей заклад культури і наповнювали його свіжими молодими кадрами, як то С. Ю. Демідко, М. Д. Бовер, пара істориків Чернових та інші [2, с. 26].

Володимира Захар'єва призначили в сектор археології відділу охорони пам'яток історії та культури, яким опікувалася М. Д. Бовер. Було розроблено парадигму його роботи, адже він залишався мешкати в Дунаївцях: вона займатиметься кабінетними роботами, він – роботами у «полях», якщо є потреба виїздить у райони, братиме участь у розвідках, що провадитимуть на території області археологічні експедиції досвідчених фахівців, а також – написанням повідомлень і статей для фахових видань, їздити та виступати на конференціях, семінарах, круглих столах тощо [1].

З перших днів перебування на посаді В. А. Захар'єв сумлінно взявся за роботу і виконання завдань. Більше того, він поклав за мету розпочати археологічні розкопки від музею. Відтак, заручившись рекомендаціями професора І. І. Винокура і трипіллезнавця Т. Г. Мовші, звернувся в Польовий комітет Інституту археології України з проханням надати йому Відкритий лист на самостійну роботу. Оскільки об'єктом дослідження обрав рідкісний для Поділля і Наддністрянщини підкурғанний могильник давньоруського часу, то куратором експедиції став, безпосередньо, завідувач слов'яно-руського відділу ІА УРСР О. П. Моця, зацікавили його результати і заступника директора інституту Д. М. Козака. Коли ж менш,

ніж за півкілометра від підкурганного могильника XI–XII ст. виявлено ще й комбінований ґрунтово-підплитовий могильник XII–XIII ст., а згодом залишки язичницького капища і спаленої дерев'яної церкви, то усі переконалися, що ніхто не помилився з взяттям на посаду людини без фахової освіти (В. А. Захар'єв – журналіст за освітою), але з блиском в очах, ініціативою та наполегливістю [2, с. 28].

Крім того В. А. Захар'єв цілком оправдав сподівання керівництва і як популяризатор здобутків ХОКМ. Про дієвість музею дізнавалися учасники конференцій та інших фахових заходів, куди їздив археолог (Тернопіль, Чернівці, Львів, Київ, Харків), та читачі відповідної літератури. На той час це було дуже важливо [1].

Врешті, простий молодший науковий співробітник сектору археології запропонував розпочати друк серії пізнавальних брошур про археологічне минуле районів Хмельниччини. Як уважний новатор він взяв за основу «Довідник з археології Хмельницької, Чернівецької та Закарпатської областей», авторами якого виступили подоляни І. І. Винокур, В. І. Якубовський та А. Ф. Гуцал. Першим В. А. Захар'єв (спільно з М. Д. Шмаєнік) підготував та організував видавництво збірника «Археологія Дунаєвеччини» про рідний і найбільш вивчений ним район [2, с. 25].

Майже три роки на офіційній основі та ще стільки ж як сумісника тривала робота В. А. Захар'єва в нашому відділі в період непростих економічних стосунків молодій українській державі. І якщо фонди ХОКМу поповнили сотні експонатів, що знайдені під час розкопок та розвідок археолога В. А. Захар'єва, то в архіві ВОПК про той час нагадують схемплани розташування археологічних об'єктів південних районів області та уніфіковані паспорти, виконані пам'яткоохоронцем В. А. Захар'євим – однієї людини, яка брала на свої плечі більше, ніж інші, віддаючи роботі не лише вихідні дні, а й відпустки [1].

Другий період пам'яткоохоронної роботи В. А. Захар'єва у Відділі охорони пам'яток історії та культури у Хмельницькій області проходив з 14.07.2014 р. по 01.12.2015 р. Володимир Анатолійович перевівся з посади провідного зберігача фондів, молодшого наукового співробітника ХОКМ на посаду молодшого наукового співробітника Відділу охорони пам'яток історії та культури у Хмельницькій області (окремої юридичної особи – державної організації при обласному управлінні культури Хмельницької облдержадміністрації). Дослідник працював із завідувачами відділом Я. А. Михайловським, з 2015 р. – С. М. Шпаковським [1]. З останнім досліднику вдалося втілити багато спільних ідей та планів щодо дослідження, збереження та популяризації пам'яток культурної спадщини Хмельницької області.

Зокрема, у 2014-2015 рр. науковими співробітниками відділу В. А. Захар'євим, С. М. Шпаковським, (у 2015 році до них долучився С. О. Семенчук) здійснено виїзди:

- з метою обстеження та інвентаризації пам'яток та щойно виявлених об'єктів за видом «археологія» в Новоушицькому районі обстежено 40 пам'яток (16) та щойно виявлених об'єктів (24) за видом «археологія»;

- з метою дослідження стану збереження та уточнення меж пам'яток археології у Волочиський район Хмельницької області Купільську сільську раду, Сарнівську сільську раду;

- проведено візуальне обстеження земельної ділянки на наявність щойно виявлених об'єктів за видом «археологія» на території м. Нетішин Хмельницької області, с. Лісові Гринівці Хмельницького району. (Під час обстеження земельної ділянки у м. Нетішин Хмельницької області виявлено курганну групу (7) тшинецької археологічної культури кін. XIV – поч. XII ст. до н.е., у с. Лісові Гринівці підтверджено розміщення місцезнаходжень давніх багатошарових поселень).

Здійснено виїзди з метою обстеження та інвентаризації пам'яток та щойно виявлених об'єктів (18) за видом «археологія» у:

- Білогірський район (2): смт. Білогір'я - залишки пізньосередньовічного замку XVI ст.; с. Синютки, городище Київська Русь IX–XIII ст.;

- Віньковецький район (1) с. Яснозір'я залишки земляного укріплення (замчища) XVII ст.;
- Городоцький район (1) с. Лісоводи черняхівське поселення;
- Деражнянський район (1) м. Деражня залишки пізньосередньовічних фортифікаційних укріплень замчища;
- Летичівський район (3): смт. Меджибіж – «Залишки пізньосередньовічних фортифікаційних укріплень замку Ракочі кінець XV–XVI ст.»; с. Голосків кургани (3); с. Суслівці – курган раннього залізного віку VII–VI ст. до н. е.; с. Чапля – курган раннього залізного віку VII–VI ст. до н. е.;
- Ізяславський район (3): с. Дворець курган раннього залізного віку; с. Михнів городище IX–XIII ст. Київської Русі; с. Михнів поселення скіфського часу;
- Новоушицький район (5): с. Березівка курганна група (4) раннього залізного віку VII–VI ст. до н. е.; с. Березівка поселення черняхівської культури; с. Глибівка поселення трипільської культури IV–III тис. до н. е.; с. Струга курганна група (7) раннього залізного віку, Київської Русі; с. Рудківці вал городища чорноліської культури;
- Старосинявський район (1) с. Пилявка курганна група (4) раннього залізного віку;
- Теофіпольський (2) район смт. Базалія: залишки пізньосередньовічних міських укріплень XVI ст., поселення доби бронзи;
- Хмельницький район (2): с. Гвардійське залишки пізньосередньовічного замчища м. Фельштин; с. Шумівці поселення та могильник черняхівської культури;
- Ярмолинецький район (1) с. Вербка-Мурована залишки пізньосередньовічних фортифікаційних укріплень замчища XVI–XVII ст.

Зазначені археологічні місцезнаходження виявлено на місцевості та описано. Як результат, підготовлено та передано на розгляд Консультативної ради з питань охорони культурної спадщини Хмельницької області 18 облікових карток на нові об'єкти для внесення в перелік щойно виявлених об'єктів за видом «археологія» (включено до переліків щойно виявлених об'єктів за видом «археологія») [1].

Крім того, у 2015 р. спільно здійснено виїзди з метою перевірки та обстеження щойно виявлених об'єктів за видом «архітектура»:

- у Красилівський район Хмельницької області: с. Терешки – костел (щойно виявлений об'єкт за видом «архітектура»); с. Кульчини – костел (щойно виявлений об'єкт за видом «архітектура»);
- у Кам'янець-Подільський район с. Зіньківці – костел (щойно виявлений об'єкт за видом «архітектура»);
- у Летичівський район смт Меджибіж ДІКЗ «Межибіж» – палац, XIV–XIX ст. (західної стіни) (пам'ятка архітектури національного значення за видом «архітектура»); с. Требухівці – комплекс споруд церкви св. Іоанна Богослова (церква, дзвіниця) (щойно виявлений об'єкт за видом «архітектура»).

Здійснено обстеження 6 щойно виявлених об'єктів за видом «архітектура» в м. Хмельницькому: будинків по вул. Проскурівській, 1, Проскурівській, 15, Проскурівській, 18, Проскурівській, 40, Проскурівській, 43; будинку по вул. Проскурівській, 47 – пам'ятки місцевого значення за видом «історія» та щойно виявленого об'єкту за видом «архітектура» (у будинку розташовується Хмельницький обласний художній музей) [1].

Також, за ініціативи С. М. Шпаковського з 2010 року Відділом охорони пам'яток історії та культури в Хмельницькій області спільно із землепорядними організаціями встановлюються на місцевості точні межі територій, зони охорони та режими використання пам'яток археології в Хмельницькій області (станом на вересень 2018 р. виготовлено проекти більше 100 пам'яток та об'єктів археології, після розгляду на Консультативній раді з питань охорони культурної спадщини Хмельницької області та погодження управлінням культури Хмельницької облдержадміністрації їх передано до обласного управління Держкомзему та

органам виконавчої влади та місцевого самоврядування), що дозволяє належно зберегти їхню територію (землі історико-культурного призначення залишаються в державній власності). До цієї клопіткої пам'яткоохоронної наукової роботи долучилися С. М. Шпаковський, І. Р. Михальчишин, С. П. Маярчак, С. О. Семенчук, Я. А. Михайловський, О. Г. Погорілець, І. О. Старенький, В. А. Захар'єв [1].

Зокрема, Володимир Анатолійовичу 2015 році приймав участь у роботі з обстеження, здійснення фотофіксації, встановлення меж територій, зони охорони та режимів їх використання (на місцевості) 7 пам'яток археології:

1. Поселення (II–V ст. н. е.) с. Лепесівка (Ямпільська сільська рада) Білогірського району.
2. Поселення (трипільська культура), с. Шебутинці (Березівська сільська рада) Новоушицького району.
3. Городище (IX–XIII ст.) с. Михнів (Михнівська сільська рада) Ізяславського району.
4. Земляне укріплення «Траянів вал» (перша пол. I тис. до н. е.) між м. Городок та с. Лісоводи (Городоцька районна рада, Лісоводська сільська рада) Городоцького району.
5. Городище (VIII–VII ст. до н. е., скіфський період), с. Женишківці (Женишківська сільська рада) Віньковецького району.
6. Городище, с. Радісне (Щиборівська сільська рада) Красилівського району.
7. Пізньосередньовічне замчище (поч. XVII ст.), с. Яснозір'я (Яснозірська сільська рада) Віньковецького району.

Спільно з колегами С. М. Шпаковським, С. О. Семенчуком, І. О. Стареньким результати своїх пам'яткоохоронних та археологічних розвідок В. А. Захар'єв популяризує у ЗМІ (пресі, телебаченні та радіо). Після детальної кабінетної наукової обробки матеріалів польових виїздів дослідники друкують наукові статті, пов'язані з дослідженням, збереженням, популяризацією пам'яток та об'єктів культурної спадщини (археології, архітектури) на конференціях у Кам'янці-Подільському, Львові, Шепетівці, Меджибожі, Хмельницькому, Віньківцях, Києві [1].

Зокрема, у 2015 році молодшим науковим співробітником відділу охорони пам'яток В. А. Захар'євим взято участь у наукових конференціях та надруковано в наукових збірниках статті:

- 20–22 травня у XII Міжнародній науковій конференції «Археологія заходу України» в Інституті українознавства ім. Крип'якевича НАН України спільно з С. М. Шпаковським з доповіддю «Нововиявлені пізньосередньовічні земляні замки Хмельниччини обабіч Кучманського шляху»;

- 19 червня у XIII науково-краєзнавчій конференції «Стародавній Межибіж в історико-культурній спадщині України: архітектурна спадщина оборонних споруд Правобережної України від найдавніших часів до сьогодення» в Державному історико-культурному заповіднику «Межибіж» спільно з С. М. Шпаковським з доповіддю «Земляні замки обабіч Кучманського шляху в системі захисту подолян від татарських людоловів»;

- 13 серпня в засіданні круглого столу «Трипільська культура: історія, дослідження, проблема охорони пам'яток» у Кам'янець-Подільському державному історичному музеї-заповіднику спільно з С. М. Шпаковським з доповіддю «Охорона об'єктів та пам'яток Трипільської культури на території Хмельницької області відділом охорони пам'яток історії та культури на сучасному етапі»;

- 9–10 жовтня в науковій історико-краєзнавчій конференції «Віньковеччина в історії Поділля» у Віньковецькій районній раді, проведена Центром дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, спільно з С. М. Шпаковським з доповіддю «Пізньосередньовічні укріплення Віньковеччини вздовж Кучманського шляху і проблема їх збереження як перспективних туристських об'єктів Хмельниччини»;

- 19 листопада в I Міжнародній науково-краєзнавчій конференції «Південно-східна Волинь: від давнини до сьогодення» в КЗК «Обласний літературно-меморіальний музей М. О. Островського» спільно з С. М. Шпаковським, С. О. Семенчуком з доповіддю «Виявлені В. І. Кочубеєм давньоруські городища Синютки (Двірець), Михнів (Гнійниця) верхів'я р. Горинь: теперішній стан і перспективи охорони»;

- 11 грудня в Четвертих археологічних читаннях, приурочених 30-річчю початку постійних археологічних досліджень Меджибізької фортеці в Державному історико-культурному заповіднику «Межибіж» спільно з С. М. Шпаковським, С. О. Семенчуком з доповіддю «Християнський камінь-оберіг з Новоушиччини», спільно з С. М. Шпаковським, І. О. Стареньким з доповіддю «Городища в Княгинині та біля Княжполя в околицях Кам'янця-Подільського: історія та сьогодення», спільно з С. М. Шпаковським, С. О. Семенчуком з доповіддю «Давньоукраїнські городища Синютки (Двірець), Михнів (Гнійниця) верхів'я річки Горинь за результатами пам'яткоохоронної розвідки у 2015 р.»;

- 10–11 грудня в Міжнародній науковій конференції «Методичні проблеми пам'яткоохоронних досліджень» у Науково-дослідному інституті пам'яткоохоронних досліджень Міністерства культури України спільно з С. М. Шпаковським, І. О. Стареньким з доповіддю «Городища в Княгинині та біля Княжполя в околицях Кам'янця-Подільського: історія та сьогодення» [1].

І це далеко не повний перелік наукових досліджень В. А. Захар'єва за той період роботи (тут показано лише спільні наукові статті з дослідження археологічних об'єктів Хмельницької області).

У 2015 р. В. А. Захар'єв спільно з С. М. Шпаковським результати своїх пам'яткоохоронних та археологічних розвідок вкладають у наукову книгу про земляні укріплення та замки Центрального Поділля. За спонсорські кошти благодійників тиражем 200 примірників дослідниками видано книгу «Замки і фортеці з-понад Кучманського шляху». – Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2015. – 104 с. [3]. Презентація книги відбулася 13 жовтня 2015 р. у Хмельницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. М. Островського. Тираж книги безоплатно розданий у бібліотеки, історико-культурні заповідники, школи, науковцям, фахівцям зі збереження культурної спадщини Хмельницької області.

В. А. Захар'єв у 2015 році видав науковий збірник «Старожитності культури кулястих амфор на Поділлі: Збірник статей та повідомлень. Пам'яті Ю. Малеева» / упоряд. В. А. Захар'єв. – Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2015. – 296 с. [7, с. 110]. У цій книзі дослідник ввів у науковий обіг матеріали досліджень нових мегалітичних пам'яток доби енеоліту-ранньої бронзи на території Хмельницької області та суміжних територій, які входять у ареал так званої східної групи культури кулястих амфор, на яких дослідник проводив археологічні дослідження. Крім того, у книгу ввійшли зібрані Захар'євим різночасові тематичні публікації інших дослідників-попередників та чималий ілюстративний матеріал.

Після річної перерви В. А. Захар'єва в роботі Відділу охорони пам'яток історії та культури у Хмельницькій області, дослідник робить третій етап свого внеску в пам'яткоохоронну галузь. З 02.11.2016 р. по 06.07.2018 р. Володимир Анатолійович працює у Відділі на посаді молодшого наукового співробітника, наукового співробітника, старшого наукового співробітника. Під час офіційних відпусток та відряджень С. М. Шпаковського виконує його посадові обов'язки завідувача відділом [1].

В. А. Захар'єв здійснює контроль за дотриманням Законів України «Про охорону культурної спадщини», «Про охорону археологічної спадщини», Земельного кодексу України органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, за встановленими режимами використання територій та охоронних зон пам'яток та об'єктів культурної спадщини, спільно з колегами формує електронну базу даних на пам'ятки та об'єкти археології, розробляє пам'яткоохоронну документацію (паспорти, облікові картки, охоронні договори та акти

технічного стану). У процесі роботи Володимир Анатолійович залучається до підготовки листів-відповідей сільським, селищним та міським радам Хмельницької області щодо надання інформації для розроблення Генеральних планів.

Ним підготовлено облікову документацію на пам'ятки та об'єкти археології Хмельницької області, а саме паспорти: по м. Кам'янець-Подільський, вул. Францисканська, 10. Залишки турецької вежі, м. Кам'янець-Подільський, площа Польський ринок. Залишки житлово-господарського комплексу XIV–XIX ст.; по Ізяславському р-ну, село Михнів; курганна група (200) давньоруського часу (XI–XIII ст.).

У 2017 році В. А. Захар'євим проведено перевірку археологічних пам'яток та об'єктів Дунаєвецького р-ну. Влітку 2017 р. у Дунаєвецькому районі співробітниками Відділу охорони пам'яток історії та культури у Хмельницькій області обстежено 82 пам'ятки та 12 об'єктів історії, 4 пам'ятки мистецтва, перевірено стан 3 пам'яток та 19 об'єктів культурної спадщини за видом архітектура, перевірено стан 11 пам'яток та 47 об'єктів археології. За результатами перевірки складено акти технічного стану та охоронні договори.

Спільно з колегами відділу здійснено виїзди для обстеження об'єктів та пам'яток культурної спадщини за видом «археологія» у: с. Жванець Кам'янець-Подільського р-ну (2 рази), с. Сокіл Кам'янець-Подільського р-ну, с. Гусятин Чемеровецького р-ну, на територію Сатанівського санаторію, м. Полонне, с. Гриців Шепетівського р-ну, смт Сатанів, смт Ямпіль Білогірського району, с. Двірець Білогірського району. Здійснено візуальне обстеження земельних ділянок давньої частини м. Хмельницький на предмет наявності щойно виявлених об'єктів культурної спадщини за видом «археологія» [1].

У 2017 році до управління охорони нерухокої культурної спадщини та заповідників Міністерства культури України з метою занесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України за категорією місцевого значення передано 90 допрацьованих паспортів на щойно виявлені об'єкти культурної спадщини за видом історія та 2 паспорти за видом монументальне мистецтво (станом на сьогодні перебувають на розгляді в Міністерстві культури України). Також допрацьовано та передано 10 паспортів (з проектами меж територій, зон охорони та режимів їх використання) пам'яток археології місцевого значення до управління охорони нерухокої культурної спадщини та заповідників Міністерства культури України з метою занесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України за категорією місцевого значення (станом на сьогодні перебувають на розгляді в Міністерстві культури України). Саме В. А. Захар'єв долучився до написання історичних довідок до паспортів на пам'ятки археології.

Відділом охорони пам'яток історії та культури у Хмельницькій області на 56 щойно виявлених об'єктів культурної спадщини за видом історія та 7 пам'яток археології у 2017 році підготовлена облікова документація (паспорти, облікові картки, акти технічного стану), документацію винесено 19 грудня 2017 року на розгляд та погодження Консультативної ради з питань охорони культурної спадщини Хмельницької області.

У зв'язку з невідповідністю критеріям, визначеним постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку визначення категорій пам'яток для занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України», підготовлено облікову документацію (облікові картки, акти технічного стану) на 50 пам'яток за видом історія, що не підлягають занесенню до Державного реєстру нерухомих пам'яток України.

У 2017 році на 20 щойно виявлених об'єктів культурної спадщини за видом історія (м. Кам'янець-Подільський – 1, м. Старокостянтинів – 1, Волочиський район – 2, Кам'янець-Подільський район – 1, Старокостянтинівський район – 15) підготовлена облікова документація (облікові картки, акти технічного стану), після розгляду та погодження Консультативною радою з питань охорони культурної спадщини Хмельницької області включені наказом управління культури, національностей, релігій та туризму облдержадміні-

страції від 01.06.2017 р. №77н до Переліку щойно виявлених об'єктів культурної спадщини за видом історія.

Протягом 2017 року С. М. Шпаковським, В. А. Захар'євим спільно із землевпорядними організаціями в Хмельницькій області обстежено, зроблено фотофіксацію, встановлено межі територій, зони охорони та режими їх використання 4 пам'яток та об'єктів археології – поселення, трипільська культура, с. Жванець Кам'янець-Подільського району; поселення, трипільська культура, с. Сокіл Кам'янець-Подільського району; курганна група (3 кургани) біля с. Самчики Старокостянтинівського району; кургани (47) біля с. Михнів Ізяславського району [1].

Спільно із землевпорядними організаціями у 2017 році виготовлено 105 схематичних планів розташування пам'яток та щойно виявлених об'єктів за видом історія Старокостянтинівського, Старосинявського, Городоцького, Полонського районів.

Наказом управління культури, національностей, релігій та туризму облдержадміністрації від 02.06.2017 р. №78н затверджено проекти меж територій, зон охорони та режимів використання 8 пам'яток та об'єктів за видом археологія – городища, с. Пасічна Старосинявського району; курганної групи (60), кургану біля с. Самчики Старокостянтинівського району; залишків підвальних приміщень будинку XVIII ст. смт Сатанів Городоцького району; курганної групи (250) біля с. Михнів Ізяславського району; городища біля с. Мала Шурка Новоушицького району; городища біля с. Масівці Хмельницького району; городища біля с. Синютки Білогірського району.

Виготовлені картографічні матеріали на пам'ятки та об'єкти археології Хмельницької області (проекти меж територій, зон охорони та режимів використання, паспорти – більше 100) передано для врахування в роботі Головному управлінню Держгеокадастру Хмельницької області.

С. М. Шпаковський взяв участь у жовтні 2017 р. у складі археологічної експедиції ДП НДЦ «ОАСУ» ІА НАНУ у шурфуваннях земельної ділянки на території м. Дунаївці. Надавав консультації В. А. Захар'єв.

У 2017 році у Хмельницькій області укладено 368 охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини, 290 – на щойно виявлені об'єкти культурної спадщини (з них – на 65 пам'яток археології, 166 об'єктів археології), інвентаризовано 144 пам'ятки та 60 об'єктів культурної спадщини.

2016-2017 рр.– активні роки пам'яткоохоронної та науково-дослідної діяльності Відділу охорони пам'яток історії та культури у Хмельницькій області.

Крім того, наукові співробітники Відділу охорони пам'яток історії та культури у Хмельницькій області у 2017 році активно долучилися до формування 11-го та 12-го збірників (присвяченого 65-річчю Н. М. Майнгардт-Гоголь) «Хмельницьких краєзнавчих студій». Зокрема, опублікувавши статті: В. Захар'єв, С. Шпаковський «Нові аспекти досліджень та охорони пам'ятки археології городища ранньозалізного віку Рудківці на Дністрі», С. Шпаковський «Барони Местмахер – власники села Песець Ушицького повіту Подільської губернії в кінці 19 – на початку 20 ст.», С. Шпаковський (спільно з О. Григоренком) «Пам'яткоохоронна діяльність у житті і творчості Н. М. Майнгардт-Гоголь (до 65-річчя з дня народження)», В. Дзюник, С. Шпаковський «Пам'ятки науки і техніки всесвітнього значення – Пункти Дуги Струве на території Хмельницької області», В. Захар'єв «Чи був Митрофан Сіماشкевич щирим критиком реформ І. Мархоцького?».

Також написано і представлено на конференціях наукові статті по дослідженні археологічних об'єктів:

на «Археологічні читання» 2017 р. у ДКЗ «Межибіж»:

В. А. Захар'єв, С. О. Семенчук, С. М. Шпаковський Сучасний стан та перспективи збереження «Траянового» валу в межириччі Смотрича та Збруча;

В. А. Захар'єв, С. М. Шпаковський. Городище чорноліської культури Рудківці на Дністрі: історія археологічних досліджень та пам'яткоохоронної роботи;

В. А. Захар'єв. Оригінальний оберіг римського часу зі свастикою із Красилівщини.

У «Хмельницькі краєзнавчі студії»:

В. А. Захар'єв, С. М. Шпаковський. Нові аспекти дослідження та охорони пам'ятки археології національного значення городища ранньозалізного віку Рудківці на Дністрі.

Надруковано статті в «Культурна спадщина: зб. наук. пр.»:

В. А. Захар'єв, С. М. Шпаковський. Проблеми і напрями збереження земляно-дерев'яних замків XVI–XVII століть на Центральному Поділлі;

І. О. Старенький, С. М. Шпаковський. Історія дослідження та стан збереження пам'ятки археології – городища на Кармалюковій горі біля села Привороття Друге Кам'янець-Подільського району Хмельницької області;

С. М. Шпаковський. Увічнення Т. Г. Шевченка у пам'ятках культурної спадщини на Хмельниччині;

С. М. Шпаковський спільно з колегами. INMEMORIA. Пам'яті Івана Романовича Михальчишина [1].

У листопаді 2017 року вийшла з друку книга В. А. Захар'єва, І. О. Старенького, С. М. Шпаковського «Замки, фортеці, пізньосередньовічні міські укріплення Хмельницької області». – Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2017.- 216 с., 8 кольор. вкл., тиражем 100 прим. [4]. Спільна монографія археологів та пам'яткоохоронців – серйозне наукове дослідження архітектурно-археологічної спадщини (замків, фортець, замчищ, міських укріплень пізнього середньовіччя) Хмельницької області, з ілюстраціями, картами, схемами, сучасними фотосвітлинами, які суттєво доповнюють текстовий виклад. Тираж книги передано в бібліотеки Хмельницької області. У грудні 2017 р. відбулася презентація книги в Хмельницькій обласній універсальній науковій бібліотеці.

Видано книги та брошури:

В. А. Захар'єв. Найдавніші археологічно досліджені християнські святині Хмельниччини. – Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2016. – 56 с. [7, с.93].

В. А. Захар'єв. Сліди Божої Матері з Дем'янкевець. – Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2016. – 40 с. [7, с. 93].

Наукові записки Центру Мархоцькознавства / упоряд. В. А. Захар'єв. – Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2017. – Т. 9. – 208 с. [7, с. 110].

Волочиська районна рада: поступ у незалежній Україні / упоряд. В. А. Захар'єв. – Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2017. – 208 с. [7, с. 110].

Захар'єв В. А. Захар'єва З. В. Давні карти та щоденники про Хмельниччину XVI–XVIII століть. – Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2017. – 168 с. [5].

Захар'єв В. А. Захар'єва З. В. Миньківці на Ушиці: віхи біографії та сучасні принади. – Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2017. – 72 с. [7, с. 110].

Михальчишин І. Р., Шпаковський С. М. Археологічна карта межиріччя верхів'я Південного Бугу, Случі, Збруча. 2-ге вид. – Київ: Стародавній світ, 2017 – 192 с.: іл. [6].

Захар'єв В. А., Старенький І. О., Шпаковський С. М. Замки, фортеці, пізньосередньовічні міські укріплення Хмельницької області. – Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2017. – 216 с.: іл. [4].

Крім того, співробітниками відділу охорони пам'яток історії та культури у Хмельницькій області у 2017–2018 рр. проведено обстеження більше 200 пам'яток та об'єктів культурної спадщини Дунаєвецького, Кам'янець-Подільського, Новоушицького, Ізяславського та інших районів області, міст Дунаївців, Кам'янця-Подільського, Хмельницького, Полонного, Шепетівки, Ямпіль. Виявлено близько 50 місцезнаходжень щойно виявлених об'єктів культурної спадщини в Хмельницькій області. На зазначені об'єкти культурної спадщини скла-

дено акти технічного стану, підписуються охоронні договори, готуються облікові картки, паспорти, історичні довідки. Продовжується робота, спільно із землепорядними організаціями, щодо точного картографування (розробляються схематичні плани розташування на місцевості) об'єктів культурної спадщини та винесення меж пам'яток в натурі (на місцевості) із встановленням їх охоронних зон та режимів використання.

У липні 2018 року Володимир Анатолійович Захар'єв відповідно пропозиції начальника управління культури, національностей, релігій та туризму Хмельницької облдержадміністрації І. М. Трунової перейшов з Відділу охорони пам'яток працювати керівником редакційної групи написання Зводу пам'яток історії та культури Хмельницької області при обласному управлінні культури. Розпочався новий творчий шлях дослідника. Безперечно, активна робота наукового співробітника В. А. Захар'єва у Відділі охорони пам'яток історії та культури у Хмельницькій області щодо дослідження, збереження та популяризації пам'яток культурної спадщини внесла свій позитивний результат. Оцініть її час. Побажаймо ж Володимирі Анатолійовичу нових творчих наукових здобутків, реалізації всього задуманого на користь суспільства та для розвитку пам'яткоохоронної галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Особовий листок з обліку кадрів Захар'єва В. А. // Галузевий архів Відділу охорони пам'яток історії та культури у Хмельницькій області.
2. Григоренко О. П. «Й до скону буду тільки ним ідти!» (з нагоди 50-річного ювілею) / О. П. Медобори. – Серія «Бібліотечка альманаху «Медобори». – Хмельницький: Видавець ФОП Цюпак А. А., 2013. – Вип. 9 – 128 с.
3. Захар'єв В. А. Замки і фортеці з-понад Кучманського шляху / В. А. Захар'єв, С. М. Шпаковський. – Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2015. – 104 с.
4. Захар'єв В. А. Замки, фортеці, пізньосередньовічні міські укріплення Хмельницької області / В. А. Захар'єв, І. О. Старенький, С. М. Шпаковський. – Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2017. – 216 с.
5. Захар'єв В. А. Давні карти та щоденники про Хмельниччину XVI–XVIII століть / В. А. Захар'єв, З. В. Захар'єва. – Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2017. – 168 с.
6. Михальчишин І. Р. Археологічна карта межиріччя верхів'я Південного Бугу, Случі, Збруча / І. Р. Михальчишин, С. М. Шпаковський. – Київ: Стародавній світ, 2017 – 192 с.: іл.
7. Дієвий ентузіаст і новатор: дайджест публікацій з друкованих ЗМІ та сайтів із біобібліопоказчиком про діяльність В. А. Захар'єва у 2013-2018 рр. / ред.-упоряд. В. М. Грошко. – Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2018. – 164 с.

Вибрана бібліографія – наукові статті В. А. Захар'єва (написані і видані протягом 2013–2017 рр.)

2013

8. Захар'єв В. А. Кароль Сцібор-Мархоцький: гідний син батька реформатора / В. А. Захар'єв // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2013. – Т. 20. – С. 153–163.
9. Захар'єв В. А. Заповіт Ігнація Сцібор-Мархоцького / В. А. Захар'єв // Дунаєвеччина очима дослідників, учасників і свідків історичних подій: зб. наук.-краєзн. пр. – Кам'янець-Подільський, 2013. – С. 148–152.
10. Аргатюк С. С. Кредитна допоміжна каса поміщика Віктора Скибневського кінця 50 – початку 60-х років XIX століття / С. С. аргатюк, В. А. Захар'єв // Дунаєвеччина очима дослідників, учасників і свідків історичних подій: зб. наук.-краєзн. пр. – Кам'янець-Подільський, 2013. – С. 175–178.
11. Захар'єв В. А. Поховання культури кулястих амфор басейну південного Бугу / В. А. Захар'єв // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження. – Вінниця, 2013. – С. 121–126.
12. Захар'єв В. А. Селу Залісці Дунаєвечького району 520 років – факти і подробиці / В. А. Захар'єв // Матер. Всеукр. наук.-практ. конф. «Козацька доба в історії Поділля та Південно-Східної Волині», присвяч. 365 річчю Пилявецької битви. – Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2013. – С. 165–172.

13. Захар'єв В. А. Внесок археологів Хмельниччини у дослідження на Деражнянщині / В. А. Захар'єв, Н. І. Стрельбицька // «Деражнянщина: минуле і сучасне»: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. – Хмельницький, 2013. – С. 546–553.
14. Захар'єв В. А. «Ich? Nasze? Wspolne? – Zapomniane dziedzictwo» / «Їх? Наше? Спільне? – Забута спадщина»: Польсько-український волонтерський проект з реставрації православних цвинтарів на Поділлі / В. А. Захар'єв // Історія, культура та освіта: християнський вимір (до 1025- річчя хрещення Київської Русі та 20-річчя Хмельницької єпархії УПЦ): зб. наук. пр. – Хмельницький: Вид-во ХІ МАУП, 2013. – С. 221–223.
15. Захар'єв В. А. Сокілецька церква XII–XIII ст. у контексті давньоруського дерев'яного зодчества України / В. А. Захар'єв // Історія, культура та освіта: християнський вимір (до 1025- річчя хрещення Київської Русі та 20-річчя Хмельницької єпархії УПЦ): зб. наук. пр. – Хмельницький: Вид-во ХІ МАУП, 2013. – С. 238–248.
16. Григоренко О. П. Межиріччя Ікви та Південного Бугу – Герри місцевих представників культури кулястих амфор? / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Археологічні студії «Межибіж». Науковий щорічник 2'2013. – Хмельницький: ІРД, 2013, – С. 96–107.

2014

17. Григоренко О. П. Ім'я реформатора Ігнація Сцібор Мархоцького і новий цікавий та змістовний екскурсійний маршрут на півдні Хмельниччини / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Проблеми туристичної галузі України: здобутки, стан, перспективи: зб. пр. за матер засідання наук. симпозиуму. – Кам'янець-Подільський: Кам.-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2014. – С. 88–99.
18. Григоренко О. П. «Миньковецька держава» рубежу XVIII–XIX століть та її засновник Ігнацій Мархоцький через призму історіографії / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Міжнародні відносини країн Центрально-Східної Європи в умовах бігравітаційних процесів: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. – Хмельницький, 2014. – С. 143–148.
19. Григоренко О. П. Подільський просвітитель, філантроп і реформатор другої половини XVIII – першої чверті XIX ст. Ігнацій Мархоцький / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Історія, культура та освіта: християнський вимір: зб. наук. пр. Хмельницького ін.-ту МАУП. – Хмельницький: Вид-во ХІ МАУП, 2014. – Вип. 3. – С. 94–105.
20. Григоренко О. П. Сеферівка – важлива складова «Миньковецької держави» агрореформатора кінця XVIII – першої третини XIX ст. Ігнація Сцібор Мархоцького / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. «Барська земля Поділля: європейська спадщина та перспективи сталого розвитку», присвяч. 520-річчю з дня народження Бони Сфорца та 120-річчю виходу у світ праці М. С. Грушевського «Барське староство. Історичні нариси XV–XVIII ст.». – Київ; Бар, 2014. – С. 50–56.
21. Григоренко О. П. Реформатор Ігнацій Сцібор Мархоцький та його односторонці в історії Поділля і Південно-Східної Волині / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Стародавній Меджибіж у історико-культурній спадщині України: науковий вісник з проблем регіональної історії та пам'яткознавства. (Науковий вісник «Межибіж» 1'2014). – Хмельницький: ІРД, 2014. – Ч. 1. – С. 438–448.
22. Захар'єв В. А. Про «Закони землеробів» реформатора Ігнація Сцібор Мархоцького / В. А. Захар'єв // Матер. XIV Подільської іст.-краєзн. конф. – Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2014. – С. 163–173.
23. Захар'єв В. А. Театралізовані дієства та розвиток музичного мистецтва у «Миньковецькій державі» / В. А. Захар'єв // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2014. – Т. 21. – С. 56–69.
24. Григоренко О. П. Визначні представники землевласників-реформаторів Поділля та Південно-східної Волині / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. – Хмельницький, 2014. – Вип. 1. – С. 75–87.
25. Григоренко О. П. Поховання культури кулястих амфор біля с. Зайчики Волочиського району / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Археологічні студії «Межибіж». Науковий щорічник 3'2013. – Хмельницький: ІРД, 2014. – С. 91–102.
26. Григоренко О. П. Напівземлянкове житло із Малівецького (Проскурівського) давньоруського городища / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Археологія & Фортифікація України:

- зб. матер. IV Всеукр. наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2014. – С. 141–143.
27. Григоренко О. П. Археологічно дослідженні давньоруські церкви Хмельниччини / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Археологія & Фортифікація України: зб. матер. IV Всеукр. наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2014. – С. 146–152.
 28. Терський С. В. Кістені та булави XI–XIII з території Хмельниччини / С. В. Терський, В. А. Захар'єв // Археологія & Фортифікація України: зб. матер. IV Всеукр. наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2014. – С. 165–170.
 29. Захар'єв В. А. Земляні замки Центрального Поділля – сенсація останніх сезонів / В. А. Захар'єв, С. М. Шпаковський // Археологія & Фортифікація України: зб. матер. IV Всеукр. наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2014. – С. 211–218.
 30. Захар'єв В. А. Видатний архітектор Іван Могитич і Сокилецька церква XII–XIII століть / В. А. Захар'єв // Вісник національного університету «Львівська політехніка». № 784. «Держава та армія»: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. «Проблеми музеєфікації, реконструкції та експонування пам'яток ранньосередньовічної доби». – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2014. – С. 274–278.
 31. Захар'єв В. А. Вірність покликанню уродженців лісовод братів-краєзнавців Морозів / В. А. Захар'єв // Матер. XIV Подільської іст.-краєзн. конф. – Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2014. – С. 534–541.
 32. Захар'єв В. А. Дитині війни, краєзнавцю Морозу Віктору Степановичу – 75 / В. А. Захар'єв // Матер. Всеукр. наук.-практ. конф. «Хмельниччина в роки Другої Світової війни». – Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2014. – С. 284–289.
 33. Захар'єв В. А. Нові поховання подільської групи культури кулястих амфор / В. А. Захар'єв // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2014. – Вип. 18. – С. 274–285.
- 2015**
34. Захар'єв В. А. Виявлені В. І. Кочубеєм давньоруські городища Синютки (Двірець) Михнів (Гнійниця) верхів'я Горині: теперішній стан і перспективи охорони / В. А. Захар'єв, С. О. Семенчук, С. М. Шпаковський // Матер. міжнар. наук. іст.-краєзн. конф. «Південно-Східна Волинь: від давнини до сучасності». – Шепетівка, 2015. – С. 35–42.
 35. Захар'єв В. А. Християнський камінь-оберіг з Новоушиччини / В. А. Захар'єв, С. О. Семенчук, С. М. Шпаковський // Археологічні студії «Межибіж». Науковий щорічник 4'2015. – Хмельницький: ІРД, 2015. – С. 59–68.
 36. Захар'єв В. А. Городища в Княгинині та біля Княжполя в околицях Кам'янець Подільського: історія та сьогодення / В. А. Захар'єв, І. О. Старенький, С. М. Шпаковський // Археологічні студії «Межибіж». Науковий щорічник 4'2015. – Хмельницький: ІРД, 2015. – С. 96–107.
 37. Захар'єв В. А. Давньоукраїнські городища Синьотки (Двірець) Михнів (Гнійниця) верхів'я річки Горинь за результатами пам'яткоохоронної розвідки у 2015 р. / В. А. Захар'єв, С. О. Семенчук, С. М. Шпаковський // Археологічні студії «Межибіж». Науковий щорічник 4'2015. – Хмельницький: ІРД, 2015. – С. 116–127.
 38. Захар'єв В. А. Пізньосередньовічні укріплення Віньковеччини і проблема їх збереження як перспективних туристських об'єктів Хмельниччини / В. А. Захар'єв, С. М. Шпаковський // Віньковеччина в історії Поділля: матер. наук. іст.-краєзн. конф. – Віньківці, 2015. – С. 28–33.
 39. Захар'єв В. А. Земляні замки обабіч Кучманського шляху в системі захисту подолян від татарських людоловів / В. А. Захар'єв, С. М. Шпаковський // Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України: науковий вісник з проблем регіональної історії та пам'яткознавства (науковий збірник «Межибіж» – 1'2015). – Хмельницький: ІРД, 2015. – С. 43–55.
 40. Григоренко О. П. Власник подільських маєтків Миньківці, Отроків, Притулія, Побійна Ігнацій Мархоцький – фундатор медицини, шкільництва та культури Миньковецької держави / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Маєток: наук.-краєзн. зб. ДІКЗ «Самчики». – Самчики, 2015. – С. 363–383.
 41. Григоренко О. П. Екскурсійні маршрути на півдні Хмельницької області пов'язані з життям і діяльністю графа-реформатора Ігнація Сцібор Мархоцького / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Інновації в туризмі на Поділлі: сучасний стан та перспективи: зб. наук. пр. – Хмельницький: Вид-во Хмельницького ін-ту МАУП, 2015. – С. 8–17.

42. Григоренко О. П. Ігнацій Мархоцький у краєзнавчій спадщині Євфимія Сіцінського / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Музейна справа на Поділлі: історія та сучасність: зб. наук. пр. за підсумками всеукр. наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2015. – С. 137–141.
43. Григоренко О. П. Кароль Сцібор-Мархоцький: яскравий представник покоління прогресивної українсько-польської патріотичної інтелігенції ХІХ століття / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // День Соборності України: історико-політологічні дискусії: зб. наук. пр. – Хмельницький: Вид-во Хмельницького ін.-ту МАУП, 2015. – Вип. 2. – С. 23–36.
44. Григоренко О. П. Поляки, які заклали підвалини зближення українців та поляків на території сучасної Хмельниччини / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Українська мова і нація: зб. наук. пр. – Хмельницький: Вид-во Хмел. ін-ту МАУП, 2015. – Вип. 6. – С. 31–43.
45. Григоренко О. П. «Миньковецька держава» – успішний суспільно-економічний проект графа-реформатора Ігнація Сцібор Мархоцького наприкінці ХVІІ – першій половині ХІХ ст. / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Актуальні питання державотворення і захисту прав людини в Україні: зб. наук. пр. Хмельницького ін.-ту МАУП. – Хмельницький: ІРД, 2015. – Вип. 3. – С. 101–112.
46. Захар'єв В. А. Південно-волинські однодумці та послідовники успішного подільського реформатора Ігнація Сцібор Мархоцького / В. А. Захар'єв, О. П. Григоренко // Актуальні питання державотворення і захисту прав людини в Україні: зб. наук. пр. Хмельницького ін.-ту МАУП. – Хмельницький: ІРД, 2015. – Вип. 3. – С. 120–131.
47. Захар'єв В. А. Меморіальний музей графа-реформатора Ігнація Сцібор Мархоцького у с. Миньківці Дунаєвецького району / В. А. Захар'єв // Літопис Хмельниччини –2015: краєзн. зб. – Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2015. – С. 34–40.
48. Захар'єв В. А. Релігійні переконання графа-реформатора Ігнація Сцібор Мархоцького / В. А. Захар'єв // Історія, культура та освіта: християнський вимір (присвячується вшануванню пам'яті Блаженнішого Володимира, Митрополита Київського і всієї України, 1000-річчю упокоєння Князя Київського Володимира Великого, 220-річчю створення Подільської єпархії): зб. наук. пр. – Хмельницький: Вид-во Хмельницького ін.-ту МАУП, 2015. – Вип. 4. – С. 88–100.
49. Захар'єв В. А. Польський «батько» українського селянства та робітництва «Миньковецької держави» / В. А. Захар'єв // Видатні поляки на Поділлі: колективна монографія. – Хмельницький: науково-видавничий відділ ХГПА, 2015. – С. 58–68.
50. Захар'єв В. А. Вклад подолян Валеріана Дзедушицького та Ігнація Мархоцького у реформи відносин на селі кінця ХVІІІ – першої половини ХІХ ст. / В. А. Захар'єв // П'ята Могилів-Подільська наук.-краєзн. конф. – Могилів-Подільський; Вінниця: ПП Балюк І., 2015. – С. 129–138.
51. Захар'єв В. А. Містечко Миньківці – своєрідний населений пункт Подільського краю / В. А. Захар'єв // Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України: науковий вісник з проблем регіональної історії та пам'яткознавства (Науковий збірник «Межибіж» – 2'2015). – Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2015. – С. 94–108.
52. Zahariiev V. A/ The development in the humanitarian sphere of «Myn'kovets'ky state» / V. A. Zahariiev // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2015. – Т. 22. – С. 31–39.
53. Захар'єв В. А. Вірність покликанню уродженців Лісовод братів-краєзнавців Морозів / В. А. Захар'єв // Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. – Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2015. – Вип. 2. – С. 5–17.
54. Захар'єв В. А. Наукові здобутки археологів Хмельницького відділу ДЛ «ОАСУ» «Подільська археологія» / В. А. Захар'єв // Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. – Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2015. – Вип. 2. – С. 43–54.
55. Григоренко О. П. Кам'янець-Подільський в житті та діяльності реформатора рубежу ХІХ століття Ігнація Мархоцького / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. – Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2015. – Вип. 3. – С. 67–75.
56. Захар'єв В. А. Давньоруські курганні могильники ХІ–ХІІ ст. Сокілецького мікрорегіону на Центральному Поділлі / В. А. Захар'єв // Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. – Хмельницький, 2015. – Вип. 4. – С. 77–85.

57. Захар'єв В. А. Особливості поховального обряду давньоруського поселення Пониззя у передмонгольський час (за матеріалами комбінованого підплитово-грунтового могильника XII–XIII ст. із Сокилецького мікрорегіону на Центральному Поділлі) / В. А. Захар'єв // Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. – Хмельницький, 2015. – Вип. 5. – С. 112–125.
58. Захар'єв В. А. Археологічне минуле с. Міцівці, що на Дунаєвеччині / В. А. Захар'єв // Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. – Хмельницький, 2015. – Вип. 6. – С. 69–76.
59. Захар'єв В. А. Хмельничанин Олексій Глушок (1985–2008) – яскравий метеор на археологічному небозводі (до 30-річчя з дня народження) / В. А. Захар'єв // Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. – Хмельницький, 2015. – Вип. 6. – С. 76–82.
60. Захар'єв В. А. Лятка і Зайчики: унікальні поховальні комплекси подільської групи культури кулястих амфор / В. А. Захар'єв // Наукові записки Рівненського краєзнавчого музею: зб. наук. пр. Випуск XIII. Частина 1: Матеріали наукової конференції присвяченої 100-річчя від дня народження Ігоря Кириловича Свешнікова. – Рівне: Дятлик М., 2015. – С. 149–154.
61. Захар'єв В. А. Добре слово учня про «археологічного батька» / В. А. Захар'єв // Краєзнавець Хмельниччини: наук.-краєзн. зб.. – Кам'янець-Подільський: Кам.-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. – Вип. 8. – С. 126–131.
62. Захар'єв В. А. Краєзнавець, кандидат економічних наук Віктор Степанович Мороз / В. А. Захар'єв // Духовні витоки Поділля: науковці в історії краю: матер. V всеукр. наук.-практ. конф. – Хмельницький: ХГПА, 2015. – С. 250–256.

2016

63. Захар'єв В. А. Подільська лінія роду Мархоцьких / В. А. Захар'єв // Емінак. – 2016. – № 3 (15) (лип.-верес.). – Т. 4. – С. 36–43.
64. Захар'єв В. А. Різномасштабні сокири, кельти і молоти Центрального Поділля з приватних підбірок краю / В. А. Захар'єв // Археологія & Фортифікація України: зб. матер. VI Всеукр. наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2017. – С. 92–96.
65. Захар'єв В. А. Перший децентралізатор влади в Україні / В. А. Захар'єв // Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. – Хмельницький, 2016. – Вип. 7. – С. 51–61.
66. Бучківська Є. І. Тамара Борисівна Мельник – поетеса і «психолог душ» / Є. І. Бучківська, В. А. Захар'єв // Духовні витоки Поділля: «Просвіта» в історії краю: матер. VI всеукр. наук.-практ. конф. – Хмельницький: ХГПА, 2016. – С. 265–271.
67. Захар'єв В. А. Укріплення під Копистином у верхів'ї Південного Бугу: городище, замок, оборонний двір чи плід колективної уяви? / В. А. Захар'єв // Матер. I Міжнар. наук. іст.-краєзн. конф. «Місто Хмельницький в контексті історії України». – Хмельницький, 2016. – С. 244–251.
68. Захар'єв В. А. Захисні укріплення пізнього середньовіччя вздовж Кучманського шляху західніше «східних воріт Поділля» – міста Бар / В. А. Захар'єв // Матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. «Барська земля Поділля: європейська спадщина та перспективи сталого розвитку», присвяч. 615-й річниці першої документальної згадки про місто Рів, 475-й річниці з часу надання місту Бару Магдебурзького права та 150-річчю з дня народження М. С. Грушевського. – Бар: БРТ, 2014. – С. 81–88.
69. Захар'єв В. А. Мнимий терорист Казимір Вінський і гірка доля його родини / В. А. Захар'єв, З. В. Захар'єва // Репресії проти поляків та інших національностей на Поділлі: Роль і місце в історії краю. Колективна монографія. – Хмельницький: Видавець ФОП Цюпак А. А., 2016. – С. 75–77.
70. Захар'єв В. А. Мурованокуриловеччина і сусіди-реформатори Валер'ян Дзедушицький та Ігнацій Сцібор-Мархоцький / В. А. Захар'єв // Перша Мурованокуриловецька наук.-краєзн. конф. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2016. – С. 142–156.

2017

71. Захар'єв В. А. Чужинці про оборонний потенціал Центрального Поділля у пізньосередньовіччі / В. А. Захар'єв, З. В. Захар'єва // Матер. наук. іст.-краєзн. конф. з міжнар. участю «Хмельниччина: Історія та сучасність». – Хмельницький, 2017. – С. 66–70.
72. Захар'єв В. А. Гуманітарна сфера – важлива складова «Миньковецької держави реформатора Ігнація Сцібор Мархоцького» / В. А. Захар'єв // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника: зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2017. – С. 58–67.

73. Захар'єв В. А. Проблемні питання пам'яткоохоронної роботи на пам'ятках та об'єктах міста Кам'янець-Подільський / В. А. Захар'єв, С. М. Шпаковський // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника: зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2017. – С. 290–294.
74. Григоренко О. П. Маршалок дворянства Старокостянтинівського повіту Антоній Грохольський – однодумець та послідовник подільського реформатора Ігнація Мархоцького / О. П. Григоренко, В. А. Захар'єв // Князі Острозькі в історії Центрально-східної Європи: минуле і сучасність: наук. зб. за підсумками Всеукр. наук.-практ. конф. – Старокостянтинів: ФОП Бицик Ю. В., 2017. – С. 252–257.
75. Захар'єв В. А. Село Міцівці Дунаєвецького району в 20–50-х роках ХХ століття (за документами Державного архіву Хмельницької області) / В. А. Захар'єв // Вісник Державного архіву Хмельницької області «Подільська старовина». – Хмельницький, 2017. – С. 82–89.
76. Захар'єв В. А. Святиня римо-католиків Дунаєвець у середині ХІХ століття / В. А. Захар'єв // Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. – Хмельницький: ФОП Стріхар А. М., 2017. – Вип. 10. – С. 147–153.
77. Захар'єв В. А. Оригінальний оберіг римського часу зі свастикою з Красилівщини / В. А. Захар'єв // Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. – Хмельницький: ФОП Стріхар А. М., 2017. – Вип. 10 – С. 153–155.
78. Захар'єв В. А. Нові аспекти досліджень та охорони пам'ятки археології городища ранньозалізного віку Рудківці на Дністрі / В. А. Захар'єв, С. М. Шпаковський // Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. – Хмельницький: ФОП Стріхар А. М., 2017. – Вип. 11. – С. 146–155.
79. Захар'єв В. А. Чи був Митрофан Сімашкевич щирим критиком реформ І. Мархоцького? / В. А. Захар'єв // Хмельницькі краєзнавчі студії: наук.-краєзн. зб. – Хмельницький: ФОП Стріхар А. М., 2017. – Вип. 12. – С. 102–106.
80. Захар'єв В. А. Знахідка з-під Ілятки у межиріччя Південного Бугу та Ікви – найсхідніше на сьогодні поховання пшеворської культури України (попередня публікація матеріалів) / В. А. Захар'єв // Археологія & Фортифікація України: зб. матер. VII Всеукр. наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2017. – С. 80–82.
81. Захар'єв В. А. Нове в історіографії «Миньковецької держави» та її засновника графа-реформатора Ігнація Мархоцького / В. А. Захар'єв // Матер. XV Подільської іст.-краєзн. конф., присвяч. 100-річчю Української революції 1917-1921 рр., 100-річчю Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2017. – С. 295–302.